

Sygn. akt II USK 371/22

POSTANOWIENIE

Dnia 22 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania S. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 marca 2023 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 11 kwietnia 2022 r., sygn. akt III AUa 1026/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od odwołującej się S. G. na rzecz organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Warszawie kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie decyzją z dnia 15 maja 2019 r. stwierdził, że S. G. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą niemająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 15 kwietnia 2015 r.

Na skutek odwołania S. G. od ww. decyzji ZUS [...] Oddział w Warszawie Sąd Okręgowy XIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2021 r. oddalił odwołanie i zasądził od odwołującej się na rzecz organu rentowego zwrot kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od ww. wyroku Sądu Okręgowego złożyła odwołująca, która wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 kwietnia 2021 r. została oddalona i zasądzono na rzecz organu rentowego zwrot kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia Sądu I - instancji i przyjął je za własne bez potrzeby ich szczegółowego powtarzania i uznał zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. za bezzasadny. W ocenie Sądu II - instancji apelacja odwołującej się nie wyprowadziła braku sensu w wiązaniu przez Sąd Okręgowy wniosków z zebranymi dowodami lub wykroczenia przez ten sąd we wnioskowaniu poza schematy logiki formalnej. Nie wykazała też, aby wbrew zasadom doświadczenia życiowego Sąd Okręgowy nie uwzględnił jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych. Argumenty apelacji stanowią jedynie polemikę z ustaleniami Sądu pierwszej instancji i w świetle wcześniejszych rozważań, nie prowadzą do zmiany tych ustaleń. Sąd Apelacyjny zgodził się z twierdzeniami Sądu Okręgowego, że z materiału dowodowego wynika, że odwołująca się nie przedstawiła dokumentacji mogącej potwierdzić faktyczne prowadzenie przez nią działalności gospodarczej w spornym między nią a organem rentowym okresie. Materiał dowodowy, tak jak to przyjął Sąd pierwszej instancji, skłania do wniosku, że w okresie tym odwołująca się jedynie pozorowała wykonywanie rzeczonoj działalności w celu zapewniania sobie korzystnego tytułu do ubezpieczeń społecznych.

Sąd Apelacyjny wskazał również, że zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. jest całkowicie nieuzasadniony a wręcz chybiony, ponieważ odwołująca się na jego podstawie stara się dowieść, że ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego są błędne, gdyż - jak wskazała - „miała możliwość podjęcia współpracy z Narodowym Centrum Kultury, co obrazuje okoliczność, że gdyby jej współpraca miała być fikcyjna i bez potrzeby, to by odwołująca w celu uzyskania podstawy do świadczeń z ZUS współpracowała z NCK” - co stanowi polemikę z ustaleniami faktycznymi Sądu

pierwszej instancji. Również - zdaniem Sądu II instancji - bezzasadny okazał się również zarzut naruszenia art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c.

Sąd Apelacyjny wskazał, że prawidłowo Sąd Okręgowy uznał, że zaskarżona decyzja organu rentowego (z dnia 15 maja 2019 r., nr 4012/166/2019) odpowiada prawu. W ocenie Sądu Apelacyjnego, małżonkowie R. i S. G. stworzyli pozór prowadzenia przez odwołującą się działalności, ponieważ zależało im na wykreowaniu korzystnego tytułu do ubezpieczeń społecznych i w efekcie, uzyskaniu odpowiednio wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Podejmując działalność gospodarczą, odwołująca się S. G. rozpoczęła współpracę z kancelarią prawną swojego męża R. G. i zgłosiła najwyższą podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. S. G. była w ciąży, miała problemy zdrowotne i zajmowała się remontem mieszkania - w tym stanie rzeczy zasadnie podsumował to Sąd Okręgowy, wskazując, że zatrudnienie odwołującej się było z punktu widzenia kancelarii prawnej jej męża nielogiczne. Sąd II instancji doszedł do wniosku, że wznowienie przez odwołującą się działalności gospodarczej, podyktowane było zamiarem skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego, a nie rzeczywistym wykonywaniem usług na rzecz kancelarii męża. Zgromadzony materiał dowodowy nie daje podstaw do twierdzenia, że odwołująca się w ramach zawartej z kancelarią męża umowy o współpracę i po dokonaniu zgłoszenia o wznowieniu wykonywała rzeczywiście jakiejkolwiek usługi na rzecz tej kancelarii. Sąd Apelacyjny zauważył, że odwołująca się nie wykonywała wówczas też żadnych usług na rzecz innych podmiotów. Zasadne jest w tej sprawie stanowisko organu rentowego, że wymienione przez odwołującą się zdarzenia takie jak podróż poślubna, inne zaległe podróże, okres zakupu i remontu nowego mieszkania, przeprowadzka, operacja torbieli oraz ciąża tylko potwierdzają, że S. G. w spornym okresie nie prowadziła działalności gospodarczej. W sprawie ustalono również następstwo zdarzeń, które Sąd Apelacyjny ocenił jako brak ciągłości w prowadzonej działalności, odwołująca się nie miała bowiem zamiaru jej prowadzenia, a jedynie stworzenie takiego pozoru.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie, XIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 11 kwietnia 2022 r. wniosła odwołująca, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego tj.: art. 83a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 11 ust. 2 pkt 1

ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, art. 83 w zw. z art. 58 § 1 Kodeksu cywilnego oraz naruszenie przepisów postępowania, mających istotny wpływ na wynik sprawy tj.: art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. oraz art. 234 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 3 Prawa przedsiębiorców i art. 382 k.p.c. poprzez art. 391 § 1 w zw. z art. 327 k.p.c. Odwołująca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i jego zmianę poprzez wydanie wyroku uwzględniającego odwołania, względnie poprzez uchylenie decyzji organu i umorzenie postępowania przed organem rentowym, zasądzającego na rzecz skarżącej koszty procesu przed Sądem I i II instancji, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi, który wydał zaskarżone orzeczenie i zasądzenie na rzecz skarżącej kosztów procesu przed Sądem Najwyższym, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, a także o rozpoznanie skargi kasacyjnej na rozprawie z uwagi na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. tj. występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego i oczywistą zasadność skargi kasacyjnej.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o oddalenie skargi i rozpoznaniu jej na posiedzeniu niejawnym i zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, również w przypadku nieprzyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie spełnia wymogów uzasadniających jej przyjęcie do rozpoznania merytorycznego. Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia wnoszonym w konkretnej, indywidualnej sprawie zakończonej wydaniem prawomocnego wyroku, wobec czego argumenty za potrzebą rozpoznania tak rozumianego środka zaskarżenia przedstawione we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie mogą być oderwane od podstawy faktycznej i

prawnej orzeczenia objętego skargą, jak również muszą być adekwatne do podstaw kasacyjnych, na których skarga została skonstruowana. Takie stwierdzenie jest wynikiem tego, że Sąd Najwyższy (poza uwzględnieniem z urzędu nieważności postępowania apelacyjnego) rozpoznaje skargę kasacyjną wyłącznie w granicach zaskarżenia oraz w granicach jej podstaw, będąc przy tym związanym ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c.).

Skarżąca w uzasadnieniu przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazała jednocześnie na istnienie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz na oczywistą zasadność skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Zauważyć należy, że strona Skarżąca łączy przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, co budzi poważne zastrzeżenia. W dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy zwracał już uwagę, że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) ogólnie rzecz biorąc, wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi.

Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1 powołanego przepisu), jak i prywatny skarżącego (pkt 4 powołanego przepisu). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, LEX nr 1430990). Co jest sporne, nie może być oczywiste (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2016 r., I UK 466/15, LEX nr 2159122; z dnia 9 kwietnia 2014 r., V CSK 383/13, LEX nr 1771724).

Ponadto wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm) albo szerzej i bardziej

ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Sformułowane zagadnienie winno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2015 r., I PK 19/15, LEX nr 2021941). Skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jurydyczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2018 r., I UK 252/17, LEX nr 2533238). Tymczasem, we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania strona Skarżąca wskazuje na „istotne zagadnienie prawne wynikające z konieczności oceny prawnej sytuacji” oraz na „analizę popularnego serwisu prawnego w zakresie orzecznictwa do art. 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych brak jest orzecznictwa traktującego o prawach i obowiązkach obywateli w stanie faktycznym analogicznym do tego z niniejszej sprawy”.

Skarżąca podniosła, że „biorąc pod uwagę stanowisko sądów obu instancji, w tym Sądu Apelacyjnego, które to Sądy zlekceważyły formułowane od początku przez Odwołującą się zarzuty (...) nie była w stanie zrozumieć przesłanek dla kategorycznej odmowy wzięcia pod uwagę okoliczności nieuchylenia dotychczas wydanych w sprawie decyzji Organu (...)”, podczas gdy opisanie stanu faktycznego wraz z odmienną perspektywą oceny zgromadzonych dowodów nie składa się na podstawę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 sierpnia 2021 r., III USK 245/21, LEX nr 3400436). W niniejszej sprawie istotę sprawy stanowiło rozstrzygnięcie w przedmiocie odwołania wnioskodawczynie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, co do podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, a zatem faktyczne prowadzenie w spornym okresie, a zatem zadaniem Sądów *meriti* było rozstrzygnięcie, czy wnioskodawczynie przysługuje to świadczenie. Biorąc pod uwagę rozstrzygnięcie wydane w niniejszej sprawie, jak również jego uzasadnienie, Sądy pierwszej i drugiej przyjęły, że

odwołująca się nie spełniła przesłanek do przyznania świadczeń w spornym okresie, a zatem rozstrzygnął sprawę co do istoty. Fakt, że skarżąca nie zgadza się z wydanym rozstrzygnięciem i uważa, że Sąd pominął istotne w sprawie dowody, nie świadczy o nierozpoznanie istoty sprawy.

Skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona. Należy podkreślić, że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenie faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.), a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Oznacza to, że „oczywistość skargi kasacyjnej” z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oceniana jest z pozycji twierdzeń odnoszących się do faktów Sądu drugiej instancji, a nie wyobrażenia o stanie faktycznym skarżącego. Ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w skardze zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Chodzi zatem o taką sytuację, gdy nie tylko zgłoszony zarzut jest słuszny, ale także stwierdzona nieprawidłowość jest tego rodzaju, że powoduje jaskrawą wadliwość zaskarżonego orzeczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, LEX nr 2057365), co w przedmiotowej sprawie nie występuje. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania fundamentem zarzutów Skarżącej są wyłącznie kwestie dotyczące stanu faktycznego, który został zarówno przez Sąd Okręgowy, jak i Sąd Apelacyjny jednoznacznie ustalony. Skarżąca kontestuje ustalenia stanu faktycznego dokonane przez Sąd I instancji, ocenione bez przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów, którą to ocenę Sąd II instancji zaaprobował i przyjął za własną. Twierdzenia skarżącej, że „w toku postępowania Sądy obu instancji podczas orzekania pominęły istotne w sprawie dowody” oraz, że „Sądy obu instancji błędnie uznały, iż odwołującej się nie chroni domniemanie prawne” w żadnym zakresie nie wpisują się w przesłankę uregulowaną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[ł.n]